

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 206/05

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. decembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Alexandra Bröstla prerokoval sťažnosť G. M., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. J. M., CSc., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 24/94 a takto

rozhodol:

1. Základné právo G. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 24/94 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 24/94 konal bez zbytočných prietahov.

3. Okresný súd Bratislava I je povinný G. M. uhradiť trovy právneho zastúpenia 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. M., CSc., B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. mája 2005 doručená sťažnosť G. M., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal, že postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 24/94 (pôvodne Obvodného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 228/91) bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

Ústavný súd uznesením zo 16. septembra 2005 prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

V sťažnosti sťažovateľ okrem iného uviedol:

„Na Obvodný súd Bratislava I, t. č. Okresný súd Bratislava I dňa 29. 11. 1991 podnecovateľ podal žalobu o určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru podľa § 53 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce proti svojmu zamestnávateľovi (...). Do dnešného dňa nie je právoplatne rozhodnuté vo veci. Dňa 7. 7. 1992 č. k. 7 C 228/91-9 vyslovil Obvodný súd Bratislava I svoju miestnu nepríslušnosť, a rozhodol, že vec bude postúpená miestne príslušnému obvodnému súdu v Prahe 4. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že žalovaný má sídlo v Prahe 4, Údolní č. 73 a pretože sa miestna príslušnosť riadi v tejto veci podľa ustanovenia § 85 ods. 2 O. s. p. teda podľa sídla žalovaného, je miestne príslušný k prejednaniu veci obvodný súd Praha 4. Obvodný súd Praha 4 vyslovil nesúhlas s postúpením veci, a dožadoval sa rozhodnutia súdu vyššej inštancie s poukazom na to, že

žalovaný nemá sídlo v jeho obvode. Mestský súd v Prahe dňa 20. septembra 1993 rozhodol o nesúhlase obvodného súdu v Prahe 4 s postúpením veci č. k. 27 C 480/92 svojím uznesením č. k. 14 Nc 372/93-14 tak, že nesúhlas obvodného súdu v Prahe 4 s postúpením veci vedeného u obvodného súdu Bratislava I pod spis. zn. 7 C 228/91 je dôvodný. Mestský súd v Prahe svoje uznesenie oprel o tvrdenie, že žalobca podal u obvodného súdu Bratislava I žalobu proti (...). Z doručeníek založených v spise je zrejmé, že takto označený žalovaný existuje a má sídlo na adrese uvedenej v žalobe, lebo na tejto adrese prevzal niekoľko zásielok vypravených súdom. Dňa 12. 4. 1994 Obvodný súd Bratislava I sa obrátil na právnu zástupkyňu žalobcu (...), aby v právnej veci navrhovateľa (...) o neplatnosť skončenia pracovného pomeru pod novým číslom konania 10 C 24/94 (pôvodné číslo konania 7 C 228/91) v lehote 8 dní oznámila, či navrhovateľ trvá na návrhu o určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru, ktorý poslal na súd dňa 29. 11. 1991. Právna zástupkyňa podaním zo dňa 25. 4. 1994 menovanému súdu oznámila, že jej mandant trvá na svojom návrhu o určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru a žiada, aby súd vo veci ďalej konal. (...) Od uvedeného dátumu, kedy sa vec vrátila bývalému Obvodnému súdu Bratislava I v roku 1994 do dnešného dňa nebol Okresný súd Bratislava I ako právny nástupca Obvodného súdu Bratislava I schopný predmetnú vec ukončiť právoplatným rozhodnutím.“

Sťažovateľ okrem vyslovenia porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vo svojej sťažnosti požadoval náhradu trov konania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od konania verejného ústneho pojednávania.

Z obsahu sťažnosti, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu spisu Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 10 C 24/94 ústavný súd zistil, že sťažovateľ 29. novembra 1991 podal Obvodnému súdu Bratislava 1 žalobu o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru a o náhradu mzdy.

Dňa 13. apríla 1992 Obvodný súd Bratislava 1 odoslal žalovanému žalobu na vyjadrenie.

Obvodný súd Bratislava 1 dňa 28. mája 1992 vyzval žalovaného na predloženie listinného dôkazu.

Na pojednávaní 7. júla 1992 Obvodný súd Bratislava 1 vyslovil vo veci svoju miestnu nepríslušnosť. Obvodný súd Bratislava 1 dňa 23. októbra 1992 postúpil spis Obvodnému súdu Praha 4 ako súdu miestne príslušnému.

Obvodný súd Praha 4 vyslovil nesúhlas s postúpením veci a 19. mája 1993 vec predložil Mestskému súdu v Prahe. Uznesením z 20. augusta 1993 Mestský súd v Prahe rozhodol, že nesúhlas Obvodného súdu Praha 4 s postúpením veci vedenej na Obvodnom súde Bratislava 1 pod sp. zn. 7 C 228/91 je dôvodný. Spis bol Obvodnému súdu Bratislava 1 odoslaný 9. novembra 1993.

Obvodný súd Bratislava 1 dňa 12. apríla 1994 vyzval sťažovateľa na oznámenie, či trvá na podanom návrhu. Sťažovateľ na výzvu reagoval 25. apríla 1994.

Obvodný súd Bratislava 1 dňa 11. januára 1995 vyžiadal výpis z obchodného registra týkajúci sa žalovaného.

Dňa 16. augusta 1995 bol pripojený spis žalovaného z obchodného registra.

Pojednávanie 25. septembra 1995 bolo odročené na neurčito z dôvodu nedoručenia predvolania žalovanému.

Pojednávanie 27. novembra 1995 bolo odročené na neurčito za účelom predvolania svedkov.

Okresný súd Bratislava I dňa 11. septembra 2000 vyžiadal výpis z obchodného registra týkajúci sa žalovaného.

Dňa 3. októbra 2000 bol pripojený spis z obchodného registra.

Okresný súd Bratislava I vyzval 10. novembra 2000 sťažovateľa na oznámenie, či trvá na podanom návrhu, a na predloženie listinných dôkazov. Sťažovateľ reagoval na výzvu 22. januára 2001.

Dňa 15. mája 2001 Okresný súd Bratislava I vyžiadal z Okresného súdu Praha 1 výpis z obchodného registra týkajúci sa žalovaného.

Okresný súd Bratislava I dňa 26. marca 2002 nariadil termín pojednávania na 19. jún 2002, ktorý bol neskôr zmenený na 10. júl 2002.

Pojednávanie 10. júla 2002 bolo odročené na neurčito za účelom ďalšieho dokazovania.

Okresný súd Bratislava I dňa 11. februára 2003 požiadal dožiadaný Okresný súd Praha 4 o vykonanie dôkazov. Okresný súd Praha 4 vrátil 21. júna 2004 spis Okresnému súdu Bratislava I s tým, že nebolo možné zabezpečiť výsluch svedka.

Pojednávanie 13. októbra 2004 bolo odročené na 10. december 2004 za účelom predvolania svedka. Termín pojednávania stanoveného na 10. december 2004 bol z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne zrušený.

Ďalšie pojednávania vo veci sa uskutočnili 13. apríla 2005, 22. júna 2005 a 24. októbra 2005. Okresný súd Bratislava I dňa 24. októbra 2005 vyhlásil uznesenie, ktorým konanie zastavil.

II.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každá osoba má právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote, čo je zásadne to isté právo, ktoré pre účastníka konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným

spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa: a) právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj povahu veci a o čo ide sťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, b) správania účastníka konania a c) postupu súdu.

a) Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd zo súdneho spisu zistil, že v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 10 C 24/94 ide o žalobu o určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru a o náhradu mzdy. Žaloby tohto typu a spory týkajúce sa neplatnosti skončenia pracovného pomeru tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatoval, že vec nemožno posúdiť ako právne zložitú a pri sústredenom postupe Okresného súdu Bratislava I ju bolo možné uzavrieť bez zbytočných priet'ahov v konaní.

K povahe sporu treba dodať, že ide o spor týkajúci sa existenčnej otázky, ktorý má spravidla rozhodujúci vplyv na sociálne postavenie vrátane životnej úrovne zamestnanca. Táto skutočnosť zvyrazňuje nevyhnutnosť konať v takýchto veciach s náležitým dôrazom na význam výsledku sporu nielen pre zamestnanca a jeho rodinu, ale aj zamestnávateľa a stabilitu pracovnoprávných vzťahov.

Podpredsedníčka Okresného súdu Bratislava I vo svojom vyjadrení zo 7. novembra 2005 poukazuje na skutkovú zložitost' veci vyvolanú „*vykonávaním dôkazov mimo územia Slovenskej republiky*“. Ústavný súd sa s týmto stanoviskom do istej miery stotožňuje, ale zo spisu Okresného súdu Bratislava I a jednotlivých úkonov vyplýva, že uvedená okolnosť nie je jedinou ani rozhodujúcou príčinou, ktorá by ospravedlňovala doterajšie trvanie konania.

b) Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní došlo k zbytočným priesťahom. Ústavný súd z obsahu spisu a vyhodnotenia úkonov sťažovateľa dospel k záveru, že jeho postup (s výnimkou neúčasti na prvom pojednávaní) nezapríčinil žiadne zbytočné priesťahy a ani spomalenie postupu Okresného súdu Bratislava I spôsobom, ktorý by nebol v súlade s Občianskym súdnym poriadkom.

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či došlo v uvedenom konaní k zbytočným priesťahom, bol postup Okresného súdu Bratislava I v spore.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávny spor, ktorý sa síce začal 29. novembra 1991, avšak vzhľadom na skutočnosť, že zákon o ústavnom súde nadobudol účinnosť 15. februára 1993 a neobsahuje ustanovenie o spätnej pôsobnosti, relevantné obdobie, v ktorom možno skúmať, či došlo alebo nedošlo k zbytočným priesťahom v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, sa začalo 15. februára 1993 (I. ÚS 3/97). V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že ak aj nie je v zásade oprávnený skúmať a rozhodnúť o porušení základných práv pred 15. februárom 1993, neznamená to, že pri celkovom hodnotení, či za obdobie, ktoré od 15. februára 1993 uplynulo, došlo alebo nedošlo k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, nemôže tiež zohľadniť stav konania k uvedenému dátumu (I. ÚS 39/00).

Ústavný súd konštatuje, že konanie Okresného súdu Bratislava I je poznačené v podstatnej miere nečinnosťou, na ktorú ústavný súd nezistil žiaden procesne významný dôvod (prekážku postupu konania podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku) v týchto obdobiach:

- od 9. novembra 1993 (dátum odoslania spisu Obvodnému súdu Bratislava 1 Obvodným súdom Praha 4) do 16. augusta 1995 (pripojenie spisu žalovaného z obchodného registra); v uvedenom období Obvodný súd Bratislava 1 vyzval sťažovateľa na oznámenie, či trvá na podanej žalobe, a vyžiadal výpis z obchodného registra žalovaného,

- od 27. novembra 1995 (termín uskutočnenia pojednávania) do 11. septembra 2000 (vyžiadanie výpisu z obchodného registra),
- od 21. júna 2001 (dátum doručenia vyžiadaného výpisu z obchodného registra) do 26. marca 2002 (nariadenie termínu pojednávania na 19. jún 2002).

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol, že postupom Okresného súdu Bratislava I vo veci sp. zn. 10 C 24/94 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a prikázal okresnému súdu vo veci konať.

III.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom, a priznal sťažovateľovi úhradu trov konania 5 302 Sk za dva úkony právnej služby, ktoré považoval za účelne vynaložené trovy konania pred ústavným súdom, spolu s režijným paušálom za tieto úkony (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).

Úhradu trov konania je Okresný súd Bratislava I povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).